

SPOMINI NA ŠROP BILEČA
pitomac 54. klase od 11.3.1977 do 13.10. 1977
vodnik stažist od 14.10.1977 do 2.6.1978

6. DEL

Stožiranje

Petek, 21. oktober 1977

Po jutranjem postroju smo vsi vodniki čistili orožje, nosili obleke in posteljnino iz skladišča ter postiljali postelje. Bili smo začasne sobarice. Mušterić Jozo je od doma prinesel kasetofon, da nam je bil krajši čas.

Sobota, 22. oktober 1977

Dopoldan je bil sestanek s komandantom bataljona, nato dve uri S. O. Učili smo se osnove vojaškega obnašanja. Kaj neki smo počeli ves čas šolanja? Končno je bilo kosilo in popoldan smo jo zbrisali v mesto. Zdaj ko smo stažisti ni več tistega strogega pregleda in kontrole. Sedaj nas je malo in se družimo po trojkah kot ilegalci. Z Zorkom sva zavila lepo do civilnega frizerja, ki naju je ostrigel po P. S. vendar kot stažiste. Ne vem kdo se je spomnil, da je potrebno v kasarno prešvercati nekaj „kačje sline“ in to smo tudi storili. Ker imamo že zimsko obleko je kar lahko skriti pod „šinjel“ ploščato steklenico.

Nedelja, 23. oktober 1977

Dopoldan učne ure s poudarkom na S. P. in P. S. Nič kaj dosti se nismo učili, več smo za mizami dremali in čakali na kosilo. Po kosilu v kantino, kjer sem srečal Vučković Petra, ki je iz naših krajev. Zvečer smo šli nekateri na ogled filma „Dodge City.“ Ob enajsti uri je bilo konec filma in dežurni bataljona je rekel, naj hitro zginemo v četo, ker bo prišel dežurni šole s stražo. V hipu nas ni bilo. Ne vem vzroka, zakaj nas bi dežurni preganjal. Verjetno je bil jezen sam na sebe, ker je dobil nedeljsko dežurstvo.

Ponedeljek, 24. oktober 1977

Dopoldan smo se pod komando našega komandirja čete kap. Viduke učili S. O. z orožjem. Sledile so učne ure do dveh popoldan. Kakšne učne ure neki, lenarjenje na celi črti. Po kosilu kantina in od petih učne ure. Takoj po večerji na počitek, ker nimamo kaj početi.

Torek, 25. oktober 1977

Dopoldan so nas zavlekli na Zlatište, kjer smo izvajali Taktiko. Ne vem kdo se vse to izmišlja in iz nas dela „budale“. V roke sem dobil PM M 53 in nosi 12,5kg. Po kosilu prosto do petih, nato smo se ukvarjali z reševanjem taktične naloge. Po večerji takoj na počitek.

Obdobje od 26. oktobra do 10. novembra

Začeli so prihajati prvi pitomci in postopek je bil enak kot pri nas. Sedaj smo bili aktivni skoraj 24 ur na dan. Bataljon se je postopno popolnjeval od 1. čete in 2. ki sta bili zraven glavne piste za postrojavanje pri komandni stavbi. K nam so kapljali posamezniki ali največ po tri. Poklicani smo bili pod kino dvorano, kjer smo sprejeli pitomce, ki so nam bili dodeljeni. Zopet prva postaja pri neumornem „brici“, ki je opravil posel hitro in za vojaške razmere kvalitetno. Naslednja postaja je bila „kupati“. Civilna obleka, osebni dokumenti in razna zlatnina so romali v vrečo, na katere so posamezniki „škrabali“ s flomastri svoje domače naslove. Nato smo jih strpali v uniforme in direktno v našo spalnico, kjer se je pričela namestitev in seznanjanje s hišnim redom. Zapisovanje pravih priimkov in imen je bilo nujno potrebno, ker je bil ta seznam v naslednjih dneh nujno potreben, dokler si nismo zapomnili imen. V spalnici jih še nismo razporejali po formaciji voda, temveč smo postelje popolnjevali po vrsti kot so prihajali. Vsako fazo je bilo potrebno pokazati „vodečim“ putem. Vodniki stažisti smo imeli postelje na levi strani ob vhodu v spalnico po naslednjem razporedu: Vajdetič Jožef (K-ir 3. oddelka), Mušterić Jozo, „godišnjak“ (K-ir 1. oddelka), Murčehajić Muharem (K-ir 2. oddelka) in Latinović Lazar (učitelj F. V.). V štirih dneh smo končno popolnili vod. Prvi prispeli so nam proti koncu že pomagali, kako se zloži oprema v kaseto, škornji in šinjeli na hodniku, pribor za čiščenje itd...

Nekega večera prihiti z drugega konca hodnika, kjer je bil 1. in 2. vod, vodnik Cveto Zorko, poveljnik oddelka v 1. vodu v našo spalnico in pravi, da ima z enim pitomcem hude probleme. Odpravimo se v 1. vod in res na koncu vrste do oken sedi na postelji droben in bled pitomac. V trenutku, ko nas je zagledal je padel na hrbet iz postelje in prav čudno zavijal z očmi. Ni nam preostalo drugega, kot da smo s skupnimi močmi odvlekli nesrečnika ali simulanta v „stacionar“ ter ga predali zdravniškemu osebju.

Normalnega spanca v teh dneh ni bilo. Ravno ko sem malo zaspal sem moral po kakšnega siromaka pod kino dvorano. Dokler sem ga pripeljal v spalnico je šlo kar nekaj spanca po zlu. V ti vlogi smo se vodniki menjali, da je bila obremenitev približno enaka.

Na vrsti je bilo formiranje vodov naše čete, ki smo jih ob prisotnosti komandirja čete in komandirjev vodov izvedli na naši pisti. Z veseljem smo iskali prostovoljce za namerilce PM in jih z lahkoto dobili. V vsakem oddelku smo imeli eden PM kalibra 7,62 mm, ki je bil nov in se ni uporabljal za manevrsko strelivo in drugi je bil PM M 53 7,9 mm imenovan „garonja“. Naš komandir voda je zopet zapletel situacijo kot kurja čreva in zopet je vmes posegel komandir čete, da smo stvar pripeljali do konca.

Na hodniku smo spet razporejali orožje v soške in jim pojasnjevali v glavo, da mora biti vse zloženo in vedno na istem mestu. To so si morali pitomci zapomniti.

Sledila je razporeditev „šinjelov“ in nato smo razdrli spalnico. Ponovno smo jo vzpostavili v prvotno stanje, tokrat po formaciji. Po fazah smo jih pričeli „piliti“ v prave pitomce. Zadolžili so delovno obleko in tukaj je bilo menjav prvo med sabo in nato v skladišču. Končno smo dosegli da je vsem ustrezala obleka. Prišiti je bilo potrebno manjkajoče gumbe, predvsem na srajcah in s tušem za „rublje“ napisati na notranjo stran ovratnika šifro, ki jo je dobil vsak pitomac. Prve dni je bil poudarek na urejenosti zimske uniforme. Zategnjen opasač, zapeti gumbi in predvsem pravilna namestitev kape, ki smo jo trenirali v umivalnici pred ogledali.

Čiščenje in vzdrževanje obutve je bilo posebno poglavje.

Na pisti smo izvajali osnove S. O. po korakih in pa vsako jutro telovadbo. Prehod iz civilnega v vojaško življenje je bil za marsikaterega težak.

Malo so dobili tolažbe, posebno tisti, ki jih je bilo nekoliko preveč po kilah, da bo Bileća vse odvečno posrkala skozi teren in napor. V jedilnici so hrano kar dobro sprejeli, napolitank mamini sinčki tudi ne glodajo več.

Ponedeljek, 7. november 1977

Po kosilu pride kurir v našo četo, vpraša za mene in ko me najde pravi, da se moram takoj javiti v ambulanti pri kap. dr. Nikoliću. Odhitim v ambulanto, ki je bila v pritličju stavbe šolske čete in se javim kapetanu, kot mi je bilo naročeno. Bil me je kar vesel, da sem hitro prišel, manj vesel sem bil jaz, ko mi je obrazložil mojo nalogo. Boš spremljevalec pitomca iz vaše čete, katerega pošiljam v Vojaško bolnišnico Sarajevo. Napotil me je v komandno stavbo po potrebne dokumente in denar za potne stroške. V četi sem še sporočil komandirju voda in čete, da sem določen za spremljevalca v Sarajevo. Nobeden ni pokazal posebnega zanimanja, zakaj sem ravno jaz določen iz tretjega voda, če je pitomac iz prvega voda. Komandir čete mi je dejal samo: „Dobro ga čuvaj, i sretan put!“

V ambulanti sem ga sprejel in odrinila sva do avtobusne postaje pri hotelu Trebišnjica. Prispeli avtobus za Čapljino je bil nabito poln. Sprevodniku sem dejal, da sem spremljevalec in takoj je zagotovil prost sedež. Stal sem zraven njega vse do Čapljine, kjer sva morala prestopiti na vlak.

Na prvem semaforiziranem križišču je hotel pri rdeči luči čez cesto. Zadnji hip sem ga ujel za opasač. Od tu naprej sem ga držal z roko za opasač in ni bilo popuščanja.

Sedaj je nastal manjši problem, kako kupiti vozovnice za vlak. Preučeval sem taktiko, kako ga imeti na očeh in v neposredni bližini, da mi ne pobegne. Drugi problem je nastal, ko je izrazil potrebo, da mora na WC. Kabino sem najprej pregledal, da nima slučajno okna, nato sem ga spustil noter, ter stal neposredno pri priprtih vratih. Na srečo se je pojavil pri blagajni neki desetnik, ki mi je na mojo prošnjo priskočil na pomoč. Ta desetnik je bil doma iz Iriga in je šel domov na dopust. V kupeju je bila razporeditev sledeča: desetnik in moj pitomac pri oknu, jaz pri vratih. Pod nobenim pogojem nisva smela hkrati oba zaspati. Pri pregledu vozovnic sem namignil sprevodniku, kakšno nalogo imam, pa je rekel da naj ne skrbim, ker je v bližini. Seveda je do Sarajeva lepo spal, midva pa budna. V Sarajevu sva se z desetnikom poslovila in odšli smo vsak svojo pot. Ura je bila enajsta ponoči, prvič sem bil na sarajevski železniški postaji in kam sedaj. Vprašal sem ga, če morda ve, kje je Vojaška bolnica. Samo pojdite za menoj. Poznal je Sarajevo, ker je bil doma iz Kiseljaka. Prvo mi je pokazal kasarno maršala Tita, ki je danes ni več in pot sva nadaljevala do Vojaške bolnišnice. Vso pot sem bil v dvomih, da me bo morda naplahtal in odpeljal ne vem kam. Vendar ni mi preostalo drugega, kot da mu zaupam. Veselo mi pokaže zgradbo bolnišnice in napetost je popustila. Na prijavnici je bil dežurni desetnik in ko sem mu pokazal dokumente in povedal, da sem spremljevalec je bliskovito reagiral. Odpeljal naju je z dvigalom do dežurnega bolnišnice, ki je bil po činu zastavnik.

Po pregledu dokumentov naju je odpeljal do dežurne ambulante, kjer sta ga prevzeli dve simpatični medicinski sestri. Položili sta ga na transportno posteljo in ga obdelovali z vprašanji, kaj mu je, kje ga boli itd. Nekaj časa sem opazoval to dogajanje in ju končno vprašal, če lahko grem. Po pritrdilnem odgovoru sem se od njiju lepo poslovil in odšel do dežurnega. Predal sem 100 din za potne stroške „obolelega“ pitomca za pot nazaj do Bileće in prosil, da mi podpiše dokument, da sem ga predal. To je tudi storil, udaril pečat in podpis ter dejal, da sem sedaj svoboden.

V Bileći sem bil na komandi pred odhodom seznanjen, da lahko prenočim edino v kasarni Jajce, kjer imajo za prišleke iz drugih vojašnic predvidene namestitvene prostore. Nekakšne

informacije sem dobil, kje se približno nahaja ta vojašnica in spustil sem se v akcijo. Mesto popolnoma prazno, ura je ena ponoči, nimaš koga vprašati za lokacijo vojašnice. Vse to se je dogajalo v centru Sarajeva, ker tam naj bi bila ta vojašnica. V neki ulici sem zagledal komunalni tovornjak s cisterno in delavce, ki so prali cesto. Na moje vprašanje nisem dobil odgovora. Končno sem naletel na policijsko patroljo, ki mi je pomagala in me usmerila proti kasarni. Nič nisem našel, vojašnice nikjer. Sklenil sem oditi na železniško postajo in v čakalnici počakati jutro. Hodim in razmišljam, ko sem zagledal eno majhno luč v nekem obzidju. Prišel sem bližje in ta luč je bilo majhno okno na katerega sem potrkal. Ura je bila tri zjutraj. Pri strani so se odprla vrata in ven stopi pek. Povedal sem mu, kaj iščem, pa mi je odgovoril: „Pa to je vojašnica Jajce. Vhod je takoj za vogalom.“ Res je bilo tako, vendar nikjer nobene luči. Velika hrastova vrata, ki so predstavljala vhod so bila trdno zapahnjena. Uspelo mi je poiskati stikalo za zvonec in vrata je odprl na pol zaspani dežurni. Po predstavitvi in pregledu dokumentov me je odvedel v veliko sobo, kjer so že spali štirje „plavci“. No končno se je prilegel zasluženi počitek, ki je trajal do osmih zjutraj. Boljše kot čakalnica na postaji. Dobil sem še zajtrk in gremo z vlakom do Mostarja. Imel sem priliko videti njihovo jutranjo smotro. Za naše normative ŠROP je bila to resnično beda. Tako neurejenih vojakov pa še ne. Bila je to neka zelo majhna enota v velikosti polovice čete. V Mostarju sem poleg znamenitega mostu obiskal našega bivšega sotrpina Mateša Petra, ki je dobil v to vojašnico prekomando. Pot sem nadaljeval z avtobusom do Trebinja in dalje v Bilečo.

Javil sem se komandirju čete, ki me je vprašal, če sem nalogo izvršil in dejal naj se malo odpočijem in nato poiščem naš vod, ki je nekje na poligonu na popoldanski vaji. Moj varovanec se ni nikoli več vrnil v Bilečo. Vse skupaj je bilo zaigrano s ciljem, da se bi rešil služenja vojaškega roka in tako je končal vojaški rok nekje v kazenski enoti.

Petek, 11. november 1977

Sončno in toplo. Dopoldan smo imeli vodniki v kino dvorani sestanek in je bilo precej vroče krvi. Ne spomnim se, kaj je bil vzrok. Iz veze smo pisali nekakšna kontrolna vprašanja. Kaj je bil namen tega ne vem. Vod sem odpeljal v četo po orožje in odšli smo pod nadstrešnico na čiščenje. Pri NN. G. smo pitomce že naučili osnov razstavljanja in sestavljanja orožja ravno zaradi čiščenja.

Iz skladišča sem prinesel TV v učilnico, ker je ob pol osmih zvečer obvezno gledanje dnevnika. Po kosilu prosto, nato pa sem do večerje bil s pitomci v učilnici. Po večerji sem bil prost.

Sobota, 12. november 1977

Dopoldan sem imel s pitomci pouk iz NN. G., nato so imeli mladinski sestanek. Ob dveh sem prejel dolžnost dežurnega v četi. Popoldan sem pitomce spustil v mesto potem, ko so mi vse lepo očistili. Uvedene so novosti glede izhoda v mesto in sicer gre lahko v mesto samo 50% enote, ostali so v vojašnici kot sile v pripravljenosti. Zvečer so mi eni trije Makedonci prišli prepozno. Odpeljal sem jih v pisarno komandirjev vodov in jim odpel „evangelij“. Ob polnoči sem dobil zamenjavo, da sem lahko odšel na počitek.

Nedelja, 13. november 1977

Do dvanajste ure sem bil še dežurni. To dežurstvo je nekoliko naporno, predvsem pa dolgočasno. Po kosilu je bil obvezni počitek do petih in nato odhod v mesto. Obisk starih „brlogov“ in nazaj v kasarno.

Ponedeljek, 14. november 1977

Prve tri ure je bila na poligonu INŽ na temo „Naoružanje i paljenje štapina“. Pri ti temi se v vsaki generaciji pojavi strah, kdaj bo eksploziv eksplodiral. Tukaj se je usposabljanje izvajalo z bojnimi sredstvi. Uporabljeno je bilo 100 gramov Kamniktita ali Vitezita (vrsta industrijskega eksploziva), detonator št. 8 in 1 m počasi goreče vrvica. Vrvica (korda) je gorela 1-1,5 cm v sekundi. Za 100 cm dolžine vrvica je bil čas do eksplozije zaradi varnosti 65 sekund, kar je bilo dovolj za varen umik. Na izvedbo aktiviranja se je šlo v vrsti do določene linije. Na povelje „Pali!“, je vsak prižgal svojo „mino.“ Nekaterim so se tresle roke ali so celo zlomili vžigalico, posamezniki so jo takoj po prižigu mislili pobrisati nazaj. Kapetan, ki je izvajal INŽ se je drl na ves glas: „Stoj, nazad!“ Več glav je bilo obrnjenih nazaj, kot pa proti minam. Ko je videl, da je skrajni čas za umik je ukazal: „Na izhodiščni položaj!“ Po izvršenih detonacijah se je bilo potrebno vrniti na mesta detonacij, da se vidi učinek eksploziva. Vsi tisti, ki niso prižgali min so imeli popravno vajo in bili nekoliko zasmehovani kot bojzljivci.

Popoldan učne ure. Prisotni smo morali biti komandirji oddelkov, ki smo pa imeli obveznosti iz pisanja opomnikov za naslednji dan. Dnevi postajajo krajši, hladnejši in deževni.

Torek, 15. november 1977

Za današnji dan nimam kaj dosti napisati. Cel dan je bil pouk v učilnici. Dopoldan so se predavali teoretični predmeti, popoldan so se izvajale učne ure. Cel dan dežuje.

16. do 21. november 1977

Dnevi se ponavljajo, kot pri mojem šolanju. Aktivni oficirji izvajajo svoje predmete, vodniki stažisti jim pomagamo, ker smo vedno prisotni. To so naši pitomci in naša naloga kot inštruktorjev je, da jih naučimo čim več v času šolanja. Komanda šole je odločila, da gre kompletna 56. generacija za 29. november domov. Kaj bodo hodili domov, ko še dišijo po maminih piškotih in biskvitih ter se še sploh niso pošteno preznojili na terenu. Komanda je komanda. Spet ta nesrečni splet okoliščin, ko te vržejo glede na stalno bivališče v najbolj neugodno situacijo glede potovanja.

V ponedeljek 21. novembra so v vojašnico prišle skupine predstavnikov letalskega prevoznika JAT za smeri: Ljubljana, Zagreb, Beograd, Skopje in Priština.

Nikakor nisem mogel tem „bedakom“ dopovedati, da potrebujem letalsko karto za Ljubljano. Nobeno prigovarjanje in pojasnjevanje ni pomagalo. Kupiti sem moral karto v skupini za Zagreb, ki je namesto v četrtek 24. potovala 25. novembra šele ob šestih zvečer z letališča Dubrovnik. Iz Bileće do letališča so bil organiziran avtobusni prevoz.

Torek, 22. november 1977

Dopoldan pod nadstrešnico N.G., ker že od včeraj močno dežuje. Sledil je pouk v učilnici in zadnji dve uri T. O. pod nadstrešnico. Komandir voda me je nadrl kot potepuškega psa in to pred pitomci in nisem vedel kaj je bil vzrok. Če bo šlo tako naprej, bom šel do komandirja čete, da stvar razčistimo, kaj je narobe. Ne bom mu dovolil, da bi mi vsako stvar, ki jo naredim enostavno izničil.

Vsako stvar je močno zakompliciral ter klatil teorijo v praksi je bil neizkušen. Popoldan smo imeli sestanek čete. Da sem vedel, bi lahko zamenjal letalsko vozovnico za 24. november, pa nam ni nihče povedal, da je to mogoče.

Sreda, 23. november 1977

Olačno in deževno. Pouk je dopoldan potekal v vojašnici, popoldan ob štirih smo imeli nočno vajo. Ob šestih sem jo potegnil v mesto, kjer je že bil naš Murčehajić Muharem. V kasarni ima na skrbi naš vod Mušterić Jozo. V hotelu je bila živa glasba vsak dan. Slika je popolnoma drugačna kot ob sobotah in nedeljah, ko je tu polno vojske. Med tednom pridejo civili komaj na svoj račun, ko se znebijo SBM uniform, čeprav ima mesto ravno od teh ljudi največ dobička. Nov ansambel in nova pevka, ki bo v soboto spet razvnela staro 55. in mlado 56. klaso. Ob devetih zvečer sva z Murčehajićem bila že v vojašnici in takoj sem odšel v kino dvorano gledati film „Nikoletina Bursač.“

Četrtek, 24. november 1977

Danes ni nobenega pouka in ostalih aktivnosti, ker gre prva skupina domov. Z avtobusi so se odpeljali predvsem tisti, ki gredo domov z letali. Ostali smo se potikali brez cilja po kasarni. Na razpolago smo imeli samo dve možnosti in to je bila učilnica ali popoldan kantina. Dopoldan si nismo mogli zamisliti, da bi pohajkovali v kantini, ker smo morali delati z enotami. Aktivni oficirji so pitomce vedno naganjali tudi popoldan iz kantine.

Petek, 25. november 1977

Zopet se potepamo po vojašnici. Stavba, kjer se nahaja 3. in naša 4. četa je zapečaten. Do štirih popoldan smo čakali, da so nas avtobusi odpeljali na letališče Čilipi. Pa je še en dan izgubljen. Letalo je šlo ob uri, ki je bila določena za polet in mislim, da je bilo to ob šestih zvečer. Pristali smo na letališču Pleso v Zagrebu. Letališki avtobus nas je pripeljal na avtobusno postajo Zagreb. Dobil sem avtobus za Ljubljano in se odpeljal do Novega mesta. Zadnji vlak za Metliko in dalje proti Karlovcu je odpeljal, avtobusi tudi in kam sedaj. Na železniški postaji se mi je pridružil deseterik doma iz Semiča, ki je šel ravno tako domov na dopust. On si je zamislil varianto, da bi morda dobila na štop koga do Metlike, od tam do Semiča in k njemu domov. Pripadnikom JLA je bilo strogo prepovedano štopati, vendar hudič je v sili tudi muhe žrl. Premaknila sva se na metliško cesto in upala, da nam bo ob ti pozni uri kdo ustavil in upala, da ne bo mimo kakšnega vojaškega vozila iz vojašnice Novo mesto. Nič ni bilo iz tega najinega podviga, ker je bil promet zelo redek in še kdo bo ustavil vojaku. Poklapana sva se vrnila na železniško postajo in jo čuvala do prvega odhoda vlaka za Belo Krajino. Edina tolažba so bile cigarete. Kako lepo se je bilo peljati z vlakom, ki me je veliko krat pripeljal iz Ljubljane do Črnomlja, ko sem hodil na srednjo šolo. Na semiški postaji sva se poslovila in od takrat se nisva več nikoli srečala. Še spust čez Otovac in Črnomelj je tu. Ura je sedem zjutraj in še sobota. Jaz sem od doma oddaljen 15 km in danes ni nobene veze v našo dolino, kjer se je Bog, ko je zemljo delil še sam zjokal. Sneg je naletaval že od treh zjutraj in sedaj so se padavine nekoliko okrepile. Nič ni slabšega kot vojaški nizki čevelj v takšnem vremenu. Kako sem pogrešal moje vojaške škornje, ki sedaj v četi na hodniku grejejo polico. Premaknil sem se v center mesta do bifeja na avtobusni postaji in iskal kakšen znan obraz iz naše doline, da se bi peljal domov. Nobenega. So bili pa tu domačini in eden je rekel, da gre do bližnje vasi in me lahko potegne do tam. Boljše to, kot nič. Po treh kilometrih je bilo vožnje konec in peš sem jo po cesti mahnil v hrib. Snega je bilo že za dlan. Po dveh kilometrih je bil še zadnji zaselek treh hiš in od teh ena gostilna. Tudi tu sem se ustavil in upal, da bo šel kdo mimo v mojo smer. Nič. Ura teče, jaz pa pot pod noge. Pridem do naselja z eno zapuščeno hišo z imenom Miklarji, ki je znano med drugim iz druge svetovne vojne, ko so se tukaj udarili med seboj II. udarni Rupnikov bataljon in Nemci pri vdoru v Belo Krajino. Snega je bilo že pedenj na debelo. V celec sem nadaljeval pot po cesti, ko zaslišim ropot kamiona. Pride kamion s prikolico in še šoferja sem dobro poznal, vendar ni ustavil. Za njim pripelje s fiatom PZ njegova žena, naša domačinka in ko me je zagledala vsega sneženega je še pritisnila po plinu in izginila za ovinkom. Nisem razumel, zakaj se je to zgodilo, zato sem obrnil iz ceste v gozd, zavil po gozdni cesti, prišel v domače košenice

na višini 700 m in se spustil v domačo vas. Snega je bilo na sedlu že do polovico meč. Ura je bila okoli poldneva. Podobno pot je pred 39. leti naredil moj oče, ko je šel na dopust iz Niša, kjer je služil vojaški rok. Razlika je bila v tem, da je on imel okovane čevlje in „ovijače“, čez koleno snega in dobila ga je še noč. Z velikim naporom je zmožel to pot. Če se bi ustavil, bi ostal v snegu za vedno. Kakšna velika sila žene človeka, da pride čim prej pod domačo streho.

25. do 30. november 1977

Dva krat na hitro dopust ni najboljša rešitev zaradi oddaljenosti in potovanja. V tem primeru so imeli najboljše pogoje vsi tisti pitomci, ki so bili bližje Bileći in da so imeli dobre prometne veze.

Teh pet dni je na hitro splahnelo in potovanje se je ponovilo do Zagreba in od tu naprej z letalom do Dubrovnika.

Petek, 1. december 1977

Vrnili smo se v stare tirnice in pričeli dan s peto uro zjutraj, ko imamo po razporedu vstajanje. Jutranja telovadba se je dosledno izvajala. Pred izvedbo devetih vaj, smo vsak dan pretekli po dvorišču vojašnice mini kros za ogrevanje. Pouk je potekal po razporedu za današnji dan. Čuti se vpliv dopusta, da so misli še vedno doma in da ni prave koncentracije.

Sobota, 2. december 1977

Danes piha severno vzhodnik in pada sneg. Dopoldan sem bil na dolžnosti dežurnega čete. Naš vod je nekje zunaj pri pouku. Popoldan sem bil prost in izhod v mesto me v takšnem vremenu ni niti malo zamikal. Za večerjo ribja konzerva.

Nedelja, 3. december 1977

Dopoldan smo pitomce držali v učilnici. Vodniki sedimo v zadnjih dve klopih v vrsti do oken. Postopek pri učnih urah je sledeči: eden od vodnikov sedi obvezno za katedrom, da skrbi za red in tišino ter preda raport, če pride kdo od oficirjev. Druga dva navadno spita v zadnji klopi. Oficirska torbica in kapa sta služila za blazino in pogoji za spanje so bili izpolnjeni. Pri pouku smo navadno vsi trije vodniki dremali na naših položajih. Kaj malo nam je bilo mar za Jugoslavijo, ONO, V.P., P.S. In druge teoretične predmete, ki te utrudijo in pripeljejo v dremež. Po kosilu obvezni počitek in ob petih popoldan premik v mesto. Srečal sem še Zorka, da sva obiskala naše nekatere „birtije“ in odšla v vojašnico.

Obdobje od 4. do 7. decembra 1977

Snega je padlo malo in je danes do poldneva skopnel. Pouk poteka z ustaljenim tempom in slika je iz dneva v dan podobna. Vreme se menja, lepo in deževno. Najslabše je, ko je teren razmočen in se blato nabira povesod, oprema in obutev pa morata biti zvečer čista. Spomnim se, da smo bili v moji klasi najbolj umazani od ilovice, ko smo pri inženiriji kopali zaklone za ležeči, klečeči in stoječi stav.

Poligon je bil prekopan od predhodnikov in zemlja je bila namočena od dežja. Bolje bi bilo, če se bi takrat legli na zorano njivo. Po izvršenem izkopu in dobljenih ocenah, smo morali zemljišče urediti v začetno stanje. Z Livadom sva kopala zaklon za PM M 53. On je bil Beograjčan in posledično nevajen težkega fizičnega dela, zato je breme padlo na moja pleča.

Koliko krvavih žuljev je bilo tega dne pridelanih. Nič zato, ker pitomac se mora „čeličit.“

Četrtek, 8. december 1977

Jutranja telovadba je ena od boljših dnevnih stvari. Dobro predihati pljuča in raztegniti mišice ni stran vržen čas. Dan je zelo lep in sončen. Pouk je dopoldan potekal v učilnici, ker so se izvajale teme iz teoretičnih predmetov. Vodniki „čumimo“ v zadnji klopi. Edino delo nam je to, da moramo biti prisotni in da vsak od nas treh pri enem predmetu predavatelju preda raport, ko ta pride v učilnico. Popoldan sem moral v komandni stavbi urejati nekakšne dokumente. Zvečer ogled filma v kino dvorani. Danes mi je 272. dan v JLA.

Petek, 9. december 1977

Vreme sončno in toplo za ta letni čas. Dopoldan pouk po razporedu. Pitomce preganjamo od učilnice do poligona, pač glede na predmet in tematiko. Orožje na rame, materialno zagotovitev v roke ter hitro na poligon in na mesto, ki ga določi predavatelj. Po končanem izvajanju tematike zopet vračaj v skladišče materialno zagotovitev in v četi odloži orožje. Po kosilu je bilo v takšnem primeru vedno čiščenje orožja. Do večerje sem bil prost, nato sem šel v komandno stavbo pisati neke sezname. Delo sem končal ob polnoči.

Sobota, 10. december 1977

Takoj zjutraj sem odšel v komandno stavbo in nadaljeval z delom do pol dveh popoldan. Po kosilu počitek do petih popoldan. V gostišču Pod Lipo sem naletel na moje pitomce, ki so bili zelo razigrani, namreč njihov sotrpin Živković je imel fantovščino, ker se bo ženil. Zaželel sem jim prijeten večer in jih lepo opozoril, da naj bodo pravočasno v vojašnici. Odšel sem v vojašnico in si v kino dvorani ogledal film „Leptiri su slobodni.“

Nedelja, 11. december 1977

Do desetih sem bil še v komandni stavbi in dokončal delo. Potrebno je bilo pisati še opomnike za jutrišnji pouk.

Po kosilu sem se zavlekel na počitek, vendar me je Mušterić Jozo zbudil, da gremo v mesto. Praznoval je 26. rojstni dan. V gostilni Medan smo bili štirje in kar dobro smo tudi praznovali. Vendar je bilo vse v mejah normale in v vojašnici smo bili pravočasno.

Ponedeljek, 12. december 1977

Vreme sončno in toplo. Plašči so odveč, zato smo bili samo v bluzah in to samo pri T.O., ki je trajala cel dopoldan. V vojašnici si sploh ne bi mogli zamisliti, da bi bili v bluzah. Velja pravilo, da moramo biti vsi enako oblečeni. Ravno tako je pri jutranji telovadbi. Glede na ukaz dežurnega smo vsi ali v puloverjih, srajcah, majicah ali do pasu nagi. Dežurni je pogledal na termometer in glede na odčitano vrednost temperature in s pomočjo tabele je določil režim oblačil. Po poldan sem napisal še opomnik. Ni bilo hujše napake, kod da bi prišel na usposabljanje brez opomnika, čeprav smo imeli še odlično znanje iz našega šolanja.

Torek, 13. december 1977

Jutro je bilo jasno in kar hladno. Prve tri ure smo bili na poligonu, kjer smo izvajali tematiko iz N.G. Po prihodu v četo se je pouk nadaljeval do kosila v učilnici. Popoldan sem pisal

opomnike.

Sreda, 14. december 1977

Današnji pouk je namenjen INZ. Ob dvanajstih sem oddelek predal drugemu vodniku in odšel v četo kjer sem prevzel dolžnost dežurnega čete. Dežurstvo je bilo zanimivo in dinamično. Pri takšnem delu čas hitreje mine. Ob polnoči sem dolžnost predal mlajšemu dežurnemu in odšel na počitek do štirih zjutraj.

Četrtek, 15. december 1977

Dopoldan je imela naša četa bojno streljanje s PM. V četi mi je bilo dolg čas, zato sem odšel na strelišče in streljal še jaz. Zadetki niso bili najboljši, čeprav sem imel pravilno namerilno točko v tarčo PM na 300 m. Popoldan prosto. Po večerji sem si v kino dvorani ogledal film „Do pekla in nazaj“.

Petek, 16. december 1977

Drugemu vodu sem šel v pomoč pri izvajanju N. G. Naš vod je imel pouk iz B. In P.P. Vreme je suho in sončno.

Sobota, 17. december 1977

Jutro vedro, vendar hladno. Piha severni veter do 40 km/h. Ne glede na veter telovadba ni odpadla. Za stavbo prvega bataljona smo nato izvajali tri ure utrjevanje znanja iz oborožitve. Zopet učne ure in pred kosilom še poligon za F. V. Popoldan prosto. Mušterić Jozo me je zopet potegnil v mesto in orientir je bila gostilna Medan. Bila nas je kar dobra družba in v zadnjih minutah sva jo odpeljala čez kapijo. Dva naša pitomca sta se drla po cesti, kar je bilo strogo prepovedano. Legitimirala sva ju in vzela vojaške knjižice, čeprav sem bil jaz proti. Vendar moj Jozo Dalmatinec je vztrajal pri svojem. Na dvorišču sta pričela jokati in vrnil jima je knjižici ter ju rešil „četvorke“ (zapora). Nimam pojma iz katere enote sta bila.

Vodnik Jambrek iz 4. voda naše čete se je šel nekega kontrolnega organa in gnjavil po hodniku in umivalnici pitomce. Spravil se je tudi na mojega pitomca Makedonca Ilića. Hitro sem naredil konec in Jambreka nagnal v njegov vod, naj se gre tam redarja.

Nedelja, 18. december 1977

Dolgočasen dopoldan. V kino dvorani je bila kulturna prireditev, kjer so nastopali civili iz mesta Bileća. Program je izvajala večinoma mladina. Po kosilu malo počitka in nato sem se odvrnil v mesto, da se pretolčem še čez popoldan in del večera. Kupil čestitke za Novo leto.

Ponedeljek, 19. december 1977

Sončno in suho vreme. Dopoldan pouk in popoldan tudi. Izvajali smo nočno vajo iz T.O. Po večerji sem šel v kino dvorano na ogled filma „Ljubezen v peklu vojne“. Glavno žensko vlogo je igrala grška igralka Alikl Klukukljaki.

Torek, 20. december 1977

Vreme sončno suho. Dopoldan je bil prvo pouk iz RKBO v dolini solz. „Čarli Trovač“ je spet užival, ko je mrcvaril naš vod v njegovi „trovačnici“, kot že mnogo drugih generacij prej in jih

bo še pozneje. Sledilo je streljanje s šolskimi naboji tromblona. V našem vodu in na srečo ne v mojem oddelku smo imeli pitomca iz Kosova, ki nam je povzročal kar nekaj preglavic. Trdil je, da je profesor albanskega jezika. Strojevo pravilo mu ni šlo nikakor od rok, da ne omenjam posebej praktične vaje pri posameznih predmetih. Puška mu je ob vsaki priliki padla iz rok in ko je zalegel, si je običajno podrgnil prste ali dlani in je moral v ambulanto na oskrbo. Podobno se je zgodilo danes pri tromblonu in še dobro, da mu ni polomilo prste.

Sreda, 21. december 1977

Vreme se še kar nadaljuje suho in sončno, kar nam še kako pride prav pri terenskem usposabljanju.

Prvo uro je bil pouk iz teoretičnega predmeta v učilnici, nato smo odšli na Zlatište na T.O. , ki smo jo izvajali vse do kosila. Takoj po kosilu čiščenje orožja in nato učne ure do postroja za večerjo. Vodnik drugega oddelka Murčehajić Muharem -Hari se je pripravljaj na jutrišnji odhod domov, kjer bo koristil dopust.

Četrtek, 22. december 1977

Danes je praznik – dan JLA, zato smo imeli podaljšano spanje do šestih zjutraj. Oblekli smo svečane zimske uniforme malo pred deseto dopoldan se je pričelo formiranje postroja vseh enot v vojašnici. Ob desetih pričetek proslave, ki se je vlekla kot „gladno“ leto. Govori in nato podelitev diplom, izrekanje pohval, odlikovanja, pokali, telegrami in podobno. Do kosila je bilo prosto. Jaz sem odšel v četo in sem sprejel dolžnost dežurnega čete. Kosilo je bilo na višjem nivoju in dobili smo 2 dcl belega vina.

Pitomci obeh bataljonov so se do dovoljene kvote 50% vsipali v mesto. Po večerji je prišlo povelje od dežurnega šole, da moram oblikovati patroljo in oditi v mesto v kontrolo, kaj počnejo pitomci.

Od osmih čet 1. in 2. bataljona je ravno mene doletela ta nehvaležna naloga. Poskrbel sem, da je mlajši dežurni prevzel dolžnost dežurnega, izbral dva pitomca iz našega voda in odšli smo po navodila do dežurnega šole. Po prejeti nalogi smo odšli v mesto. Najbolj problematičen je bil hotel Trebišnjica, kjer je bila živa glasba. Desetniki iz prvega bataljona so bili precej glasni, zato smo po kratkem postopku ob pol desetih zvečer izpraznili dvorano hotela. V vojašnici sem raportiral dežurnemu šole o izvršeni nalogi in je bil zelo zadovoljen. Na počitek sem šel ob pol dveh ponoči.

Petek, 23. december 1977

Čeprav sem bil v četi dežurni sem moral iti z vodom na usposabljanje na Zlatište. Dežurstvo je začasno prevzel eden od vodnikov iz čete. Vodnik Murčehajić je odšel domov, zato sva z Mušterićem razdelila njegov oddelek, da smo lahko nemoteno izvajali T. O. Vreme je še vedno lepo in toplo, razen jutra so nekoliko hladnejša. Pri povratku v kasarno sem še za četo dvignil pošto, ki jo je kar veliko. Vidi se da prazniki pred vrati. Po predaji dolžnosti dežurnega in kosilu sem imel malo počitka.

Sobota 24. december 1977

Jutro jasno in hladno. Pitomci so se nekaj kilavo vlekli, zato sem jim dušo prepihal na jutranji telovadbi s tem da smo pri teku naredili dva kroga več. Sledile so učne ure iz N.G., nato se je izvedlo še F.V. in kosilo. Popoldan smo imeli prosto. Ob sedmih zvečer sem odšel v mesto in se do desetih vrnil v kasarno. Danes kristjani praznujejo sveti večer in cerkve so polne

vernikov, ki obhajajo polnočnico.

Nedelja, 25. december 1977

Dopoldan megleno, ker je prišla sprememba vremena. Danes je Božič, ki se ne praznuje in če bi bil na kateri drugi dan v tednu, bi bil to delovni dan v celi državi. Dopoldan sem se malo potikal po vojašnici, popoldan sem šel v mesto. Obhodil sem vse mogoče točke in zaključil v domu JNA. Zvečer je bila poledica in jasno. Naši pitomci prihajajo iz mesta in se derejo, kot da so na sejmu. Aktivirati bo potrebno posebne prijeme, ki dvignejo raven dela, reda in discipline.

Ponedeljek, 26. december 1977

Zjutraj je vlekel severni veter, ni preveč hladno in kar je bistvo, da je teren suh. Na poligonu za ROB (ročna obrambna bomba) smo izvajali N. G. Preostale ure so se izvajale v učilnici. V zadnji klopi sem ob radiatorju dremal kot star maček na peči. Popoldan smo se iz T.O. preganjali z nočno vajo na Zlatištu do večerje.

Torek, 27. december 1977

Zjutraj jasno in hladno. Sam sem zopet z vodom, ki sem ga odpeljal na jutranjo telovadbo. Murčehajić je doma, Mušterić je dežurni in ostane samo še Vajdetić. Tri učne ure so bile v paketu, nato pa se je nadaljeval pouk v učilnici. Popoldan sem šel do kantine in bil prisoten na pripravi za izvajanje INŽ. Na partijskem sestanku sem zadremal pa me komandir voda kregal, jaz mu tudi nisem ostal dolžan.

Šolanje je končala 55. klasa in pitomci so prišli čine vodnikov. Zvečer sem se pogovarjal z Vučković Petrom, ki gre jutri v prekomando.

Sreda, 28. december 1977

Dopoldan smo izvajali N.G. In S.O. Na glavni ploščadi je postrojen 1. bataljon – 55. klasa. Berejo se potrebe za različne vojne pošte severno od črte: Lastovo – Sarajevo – Beli Manastir. Dan je oblačen in hladen. Popoldan smo izvajali nočno bojno streljanje.

Četrtek, 29. december 1977

Moj krajan Vučković Peter gre danes domov na nagradni dopust. Dopoldan sem bil prisoten pri pouku, popoldan sem sprejel dežurstvo v četi. Dela je bilo čez glavo.

Petek, 30. december 1977

Dopoldan bil še dežurni, popoldan prosto, ki sem ga izkoristil za obisk kantine in spanec, kajti na dežurstvu sem imel zelo malo spanca.

Sobota, 31. december 1977

Silvestrovo. Doma bi bil že s staro družbo, kar se jih ni več oženilo, v domačem gostišču ob živi glasbi in plesu. Ali bi bilo lušno. Dopoldan so se izvajale še učne ure, popoldne je bilo prosto. Šel do kantine, kjer je verjetno zbrana vsa šola. Gneče je nepopisna. Upam, da bo v novi samopostrežni kantini, ki jo gradijo nad to obstoječo veliko boljše. Vendar jaz tega

dogodka ne bom dočakal, ker bom prej odšel domov. Ob osmih večer smo pričeli s praznovanjem Novega leta. Učilnica je bila lepo okrašena in mize polne jedi. Na vod je pripadalo po komandi zaboj piva, liter žgane pijače in brezalkoholne pijače brez omejitve. Naši pitomci so preračunali, da liter „žestokog“ ne bo dovolj in da bo potrebno iz mesta nekaj pretihotapiti. Ker je bila kontrola ob vračanjih v vojašnico pred Novim letom poostrena, si niso upali tvegati. V tem primeru so izkoristili nas vodnike, ki smo to z lahkoto opravili. Nas ni kontroliral nihče. Pogoj je bil ta, da je bila steklenica ploščata in se je dobro skrila pod levo ramo. Na desni strani ni smela biti, ker se je z desno roko pozdravljalo, če smo naleteli na oficirja. Drugi izpolnjen pogoj je bila zimska uniforma s šinjelom in tretja opasač, da ni zdrsnila izza pasu na tla. Količina pretihotapljene pijače ni bila velika, morda dve steklenici. Po predaji pitomcem, ki so plačali naročeno iz svojega žepa, so začeli razmišljati kam to skriti.

Tukaj sem jim pomagal jaz z izkušnjami, ki mi jih je pripovedoval oče, kako so oni kot rezervisti skrili pijačo na orožnih vajah leta 1940 v Karlovcu. Oni so v spalnici razmaknili dimne cevi od peči, potisnili steklenico v dimno cev in zadevo sestavili nazaj. Tudi tukaj je bil pogoj, da ni bilo kurilne sezone. Liter pijače so komandantu ukradli v pisarn iz zaloge, ki je bila zaplenjena posameznikom pri kontroli ob prihodu na orožne vaje. Ampak komandant je imel vse prešteto in ko je ugotovil, da ena steklenica manjka, se je začelo iskanje in zasliševanje. Vse možne kotičke so preobrnili, vendar nič našli. Ob odhodu domov jih je prosil naj mu povedo, kam so zadevo skrili. Prihajala je druga svetovna vojna in so mu rade volje ustregli.

Svetoval sem jim naj steklenice skrijejo v žleb pri prvem oknu naše učilnice. Potrebno je bilo samo odpreti okno, stopiti na polico in se z roko stegniti do žleba. Zgradba učilnic je bila pritlična. V naši vojašnici je bila podobna situacija kar se tiče pregleda prostorov in kontrole. Druge enote so imele skrivališča na različnih lokacijah, največ so zakopali pijače v parkih. V dneh tik pred Novim letom so se izvajale kontrole in preiskave. Od spalnic, kaset, skupnih prostorov, WC kotličkov, učilnic s privzdigovanjem katedrov, vendar uspeha ni bilo. Taktika potrošnje je bila naslednja: Ko je bila steklenica prazna, se jo je odneslo neopazno v kontejner za smeti, kjer se jo je zatlačilo pod že nametane smeti. Ob varnostni ugotovitvi, da je zrak čist, se je iz žleba potegnilo drugo. Vendar na mizi steklenica ni smela biti polna, ampak smo jo več kot polovico takoj raztočili in zabrisali sled. Ob polnoči je prišel dežurni šole, voščil vsem Novo leto in naznanil, da bo kmalu treba zadevo zaključiti.

Se nadaljuje.....